

Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO)

Advies over de beleidsnota Ontwikkelingssamenwerking *Kwaliteit in solidariteit.* *Partnerschap voor duurzame ontwikkeling*

- gevraagd door de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking, de heer Eddy Boutmans, in een brief van 13 april 2000
- voorbereid door de werkgroep Internationale betrekkingen
- goedgekeurd door de algemene vergadering van 20 juni 2000 (zie bijlage 1)

Inhoud

1. Samenvatting van dit advies [1]
2. Algemene beoordeling van de beleidsnota [2-9]
3. Specifieke opmerkingen over de beleidsnota [10-22]
4. Bijlagen
 - 4.1. Aantal aanwezige en vertegenwoordigde stemgerechtigde leden op de algemene vergadering van 20 juni 2000
 - 4.2. Vergaderingen ter voorbereiding van dit advies
 - 4.3. Personen die meewerkten aan de voorbereiding van dit advies

1. Samenvatting van dit advies

- [1] De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling vindt de beleidsnota van de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking een interessant document. De Raad waardeert heel wat elementen uit de nota en stemt in grote mate in met de visie van de staatssecretaris. De voornaamste kritiek van de Raad is dat het document onvoldoende duidelijk maakt wat de staatssecretaris tijdens de huidige regeerperiode concreet wil realiseren. Volgens de Raad moeten de vaak te algemene en te vage beleidslijnen dringend in een concreet beleid worden omgezet. In het advies geeft de Raad eerst een algemene beoordeling van de nota, vervolgens komen specifieke opmerkingen aan bod. Dit advies vervolledigt de opmerkingen over internationaal beleid (4.3.1) in het advies over het voorontwerp van federaal plan inzake duurzame ontwikkeling 2000-2003 van 4 april 2000.

2. Algemene beoordeling van de beleidsnota

- [2] De Federale Raad voor Duurzame Ontwikkeling (FRDO, de Raad) vindt *Kwaliteit in solidariteit. Partnerschap voor duurzame ontwikkeling* – de beleidsnota van staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking Eddy Boutmans, van 5 april 2000 – een interessant document. De nota bevat heel wat positieve elementen. De Raad waardeert de aangekondigde verhoging van de financiële middelen, de kwaliteitsverbetering als hoofddoel van het beleid en de klemtoon op respect voor de partnerlanden en hun bevolking. De Raad apprecieert eveneens dat de staatssecretaris duurzame ontwikkeling en armoedebestrijding als centrale opdrachten van het beleid beschouwt.

- [3] De FRDO onderschrijft de basisprincipes die de staatssecretaris voorstelt voor de Belgische ontwikkelingssamenwerking. Machtsverwerving, participatie, verbetering van bestuur en instellingen, een "gedifferentieerd" partnerschap, aandacht voor cultuur en leefmilieu, decentralisatie en flexibiliteit, coördinatie, complementariteit en coherentie, en integratie in een langetermijnplanning zijn immers belangrijk in de ontwikkelings-samenwerking.
- [4] Inzake leefmilieu – een vrij nieuw thema in de Belgische ontwikkelingssamenwerking – waardeert de FRDO de duidelijke visie op de band tussen armoede en milieu, de nadruk op preventie, de voorgestelde doorlichting van de milieu-impact van programma's en de aandacht voor de milieugebruiksruimte en voor de impact van het westers consumptiepatroon. De Raad is wel van oordeel dat de nota sterk de milieuvervuiling beklemtoont en nog te weinig oog heeft voor het beslag op de natuurlijke rijkdommen en de bescherming van die rijkdommen.
- [5] De beleidsnota onderstreept de grote invloed van andere beleidsterreinen – bijvoorbeeld handel, financiën en landbouw – op de ontwikkelingslanden en op duurzame ontwikkeling in het algemeen. Net zoals de staatssecretaris vindt de FRDO dat Ontwikkelings-samenwerking ertoe moet bijdragen dat de andere departementen hun beleid afstemmen op de behoeften van de ontwikkelingslanden en op duurzame ontwikkeling. Deze afstemming moet bovendien op alle beleidsniveaus plaatsvinden: niet enkel op het federale niveau, maar ook op dat van de gemeenschappen en gewesten, de lokale besturen, de Europese Unie en op het nog ruimere internationale niveau. De Raad pleit op dit vlak voor een actieve inzet van de staatssecretaris voor Ontwikkelings-samenwerking. De Raad wijst er wel op dat deze noodzakelijke coherentie geen eenvoudige opdracht is. Uiteindelijk gaat het om de realisatie van duurzame ontwikkeling zowel in de industrielanden als in de ontwikkelingslanden. Daarbij moeten de economische, de sociale en de ecologische componenten op een evenwichtige wijze in het beleid worden geïntegreerd.
- [6] De FRDO is het ten slotte eens met de staatssecretaris over het belang van transparantie, informatie, sensibilisatie en educatie inzake ontwikkelingssamenwerking en internationale solidariteit.
- [7] De FRDO stemt dus in grote mate in met de visie van de staatssecretaris. *Kwaliteit in solidariteit* is volgens de Raad echter meer een voorstelling van een visie en principes dan een beleidsnota. Het document maakt immers onvoldoende duidelijk wat de staatssecretaris voor Ontwikkelings-samenwerking tijdens de huidige regeerperiode in de praktijk wil realiseren. De nota gaat onvoldoende in op de middelen en op concrete maatregelen. En een tijdschema voor de uitvoering en prioriteiten ontbreken.
- [8] Voor de *directe bilaterale samenwerking* verwacht de FRDO dat de 33 strategienota's (25 geografische, 5 sectorale en 3 thematische) duidelijkheid zullen brengen. Die nota's worden aangekondigd "binnen de 24 maanden" (V.1). De Raad – die volgens de wet van 25 mei 1999 betreffende de Belgische internationale samenwerking zijn advies over de "directe bilaterale" strategienota's moet uitbrengen – pleit voor beknopte en zorgvuldig geformuleerde documenten in een toegankelijke taal. De Raad wijst er wel op dat voor de geografische nota's een formule zal moeten worden gevonden die de adviesverlening praktisch mogelijk en zinvol maakt. Voor de *andere samenwerkingskanalen* – onder meer de indirecte bilaterale en de multilaterale samenwerking, die evenzeer belangrijk zijn – blijft het onduidelijk wanneer en hoe het beleid zal worden geconcretiseerd. De Raad dringt erop aan dat ook dat spoedig zou gebeuren en wenst hierbij te worden betrokken.
- [9] De beleidsnota stelt terecht dat de instrumenten en middelen moeten worden aangepast aan de noden van de ontwikkelingssamenwerking. Meer soepelheid en flexibiliteit zijn noodzakelijk. De beleidsnota vermeldt in dit verband onder meer het probleem van de huidige begrotingscyclus die te rigide is voor de ontwikkelingssamenwerking. De FRDO

wijst erop dat de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking dit niet alleen kan realiseren; de medewerking van anderen, bijvoorbeeld de minister van Begroting, is vereist. De Raad roept daarom de hele regering op tot inzet en initiatieven om de werking van de instrumenten te verbeteren en tot concretere engagementen inzake de middelen voor ontwikkelingssamenwerking.

3. Specifieke opmerkingen over de beleidsnota

- [10] I.1 – de sociaal-economische algemene context
Volgens de FRDO wijst de beleidsnota vooral op een aantal negatieve punten van het economisch systeem. De Raad vestigt er de aandacht op dat het economisch systeem in het algemeen en de ondernemingen in het bijzonder ook welvaart creëren. De welvaarts-creatie moet wel gebeuren in het kader van duurzame ontwikkeling, waarbij naar een evenwicht tussen economische, sociale en ecologische doelstellingen wordt gestreefd.
- [11] II en andere – de centrale plaats van de mensenrechten
Mensenrechten staan centraal in *Kwaliteit in solidariteit*. In dit verband wijst de FRDO op de wet van 7 februari 1994 om het beleid van ontwikkelingssamenwerking te toetsen aan de eerbied voor de rechten van de mens (Belgisch Staatsblad 13 september 1994). Deze wet wordt echter onvoldoende nageleefd. Tot nu toe is immers de verplichte jaarlijkse rapportering aan het parlement over de mensenrechten in de partnerlanden uitgebleven.
- [12] III.6 en VI.4; V.2 – de mogelijke rol van Belgische ondernemingen
De beleidsnota stelt "duurzaam en ethisch ondernemerschap" als voorwaarde voor Belgische ondernemingen die een rol willen spelen in de ontwikkelingssamenwerking. De FRDO vraagt hoe dit zal worden beoordeeld. De Raad is voorts van oordeel dat ook de ondernemingen moeten worden vermeld als partner van de Belgische ontwikkelings-samenwerking. De overheid moet de voor ondernemingen relevante informatie op tijd ter beschikking stellen en de toewijzing van opdrachten moet transparant en efficiënt verlopen.
- [13] III.6 en VI.5 – eerlijke handel
De FRDO is van oordeel dat de beleidsnota niet genoeg aandacht besteedt aan eerlijke handel. De Raad vindt de omschrijving van het begrip ("goederen die op een sociaal en ecologisch verantwoorde manier geproduceerd werden", III.6) onvoldoende en wenst te beklemtonen dat het gaat om een handelspartnerschap met gemarginaliseerde producenten, gericht op duurzame ontwikkeling, onder meer via betere handelsvoorwaarden en sensibilisatie. In het kader van sensibilisatie wijst de beleidsnota op de belangrijke rol die de bevolking met haar aankoopgedrag kan spelen (VI.5). Volgens de Raad is het positief dat de staatssecretaris initiatieven inzake eerlijke handel wil steunen. Maar ook dit punt uit de beleidsnota moet veel concreter worden uitgewerkt.
- [14] III.7 – gender
Terecht presenteert de beleidsnota gendergelijkheid als een noodzakelijke voorwaarde voor duurzame ontwikkeling. Volgens de FRDO moet ook dit thema nog concreter worden uitgewerkt en moeten hiervoor prioriteiten worden bepaald.
- [15] III.8 – de multilaterale milieuovereenkomsten
De FRDO vraagt een betere toepassing van de Belgische verbintenissen inzake de multilaterale milieuovereenkomsten. De Raad dringt erop aan dat België een actievere rol zou spelen en dat de Belgische standpunten mee zouden worden voorbereid door de staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking.

- [16] III.9 – het volume van de humanitaire hulp
De FRDO is bezorgd over het groeiend aandeel van de humanitaire hulp in het geheel van de ontwikkelingssamenwerking. Volgens de Raad mag de humanitaire hulp niet ten koste gaan van de zogenaamde structurele samenwerking.
- [17] IV – de geografische invulling van het beleid
Inzake geografische concentratie van de directe bilaterale samenwerking keurde de ministerraad van 4 mei 2000 de nieuwe lijst van 25 partners goed. Het gaat om 24 landen en 1 regionale organisatie. Vier landen zijn nieuw op de lijst; vier vroegere prioritaire partnerlanden werden geschrapt. Zonder zich uit te spreken over deze concrete wijzigingen dringt de FRDO aan op continuïteit. De beleidsnota pleit voor een partnerschap "voor een voldoende lange periode". De Raad vraagt dat een partnerschap zou worden gewaarborgd voor een termijn die de regeerperiodes overstijgt – uiteraard indien de nodige voorwaarden vervuld blijven.
- [18] V.5 – de Europese Unie als samenwerkingskanaal
De FRDO dringt aan op een actieve inzet van Ontwikkelingssamenwerking bij de voorbereiding van en tijdens het voorzitterschap van de Europese Unie (EU) in de tweede helft van 2001, voor de uitwerking van de strategie van de EU inzake duurzame ontwikkeling en voor de inbreng van de EU in Rio+10. Inzake het ontwikkelingsbeleid van de EU moet België deelnemen aan de uitwerking van strategieën en erop toezien dat deze strategieën en het Belgisch ontwikkelingsbeleid coherent zijn. De FRDO vraagt ook dat België zich zou inspannen om de werking van het Europees Ontwikkelingsfonds (EOF) – dat een belangrijk deel van de Belgische ontwikkelingssamenwerking vormt – op te volgen en te verbeteren.
- [19] V.6 – de multilaterale samenwerking
De FRDO vraagt op korte termijn een verduidelijking van het beleid inzake de multilaterale ontwikkelingssamenwerking van België. De Raad stelt voor dat ook hierover een strategienota zou worden opgesteld. Voorts vraagt de Raad dat de grote maatschappelijke groepen bij internationale conferenties en onderhandelingsronden zouden worden betrokken.
- [20] VI.6 – budgethulp
De beleidsnota kondigt een gevoelige uitbreiding van de budgethulp aan. De FRDO vraagt welke criteria hiervoor zullen gelden en hoe deze relatief nieuwe vorm van ontwikkelingssamenwerking zal worden uitgevoerd.
- [21] VI.6 en VI.7 – de capaciteit van DGIS en BTC
De beleidsnota wijst terecht op het belang van een doeltreffende administratie voor de voorbereiding, de uitvoering en de evaluatie van het beleid. De FRDO vraagt zich af of de administratie Directie-Generaal Internationale Samenwerking (DGIS) op dit moment over voldoende capaciteit beschikt om de vele ideeën uit de beleidsnota te realiseren. Inzake de vennootschap van publiek recht met sociaal oogmerk Belgische Technische Coöperatie (BTC) wijst de Raad op de noodzaak tot verantwoording. Voorts moeten volgens de Raad zowel DGIS als BTC worden aangemoedigd tot overleg met andere actoren. Concrete maatregelen zijn vereist opdat deze instrumenten hun taken zouden kunnen vervullen. De beperkte middelen op dit vlak zijn volgens de Raad een bijkomende reden om prioriteiten voor het beleid te bepalen.
- [22] VI.8 – de financiële middelen
De beleidsnota herhaalt de oude belofte om 0,7% van het bruto nationaal product aan ontwikkelingssamenwerking te besteden en getuigt van realiteitszin door er onmiddellijk aan toe te voegen dat de huidige regering dit streefcijfer niet zal halen. Als de voorlopige cijfers worden bevestigd, bereikte België in 1999 met 0,30% trouwens een nieuw historisch dieptepunt. De begrotingsstijging voor 2000 is dan wel een stap in de goede richting, maar de FRDO is toch bezorgd omdat de beleidsnota geen concrete informatie

voor de volgende jaren bevat. De Raad stemt uiteraard in met een kwaliteitsverhoging van de samenwerking, maar hij wijst erop dat de beleidsnota ook hierover vrij vaag blijft.

4. Bijlagen

4.1. Aantal aanwezige en vertegenwoordigde stemgerechtigde leden op de algemene vergadering van 20 juni 2000

- 3 van de 4 voor- en ondervoorzitters
- 5 van de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor milieubescherming
- de 6 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties voor ontwikkelingssamenwerking
- 1 van de 2 vertegenwoordigers van de niet-gouvernementele organisaties die de belangen van verbruikers verdedigen
- 3 van de 6 vertegenwoordigers van de werknemersorganisaties (*)
- 2 van de 6 vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties
- 0 van de 2 vertegenwoordigers van de energieproducenten
- 5 van de 6 vertegenwoordigers van de wetenschappelijke milieus

Totaal: 25 van de 38 stemgerechtigde leden (*)

(*) wel is momenteel 1 vertegenwoordiger van de werknemersorganisaties niet aangeduid

4.2. Vergaderingen ter voorbereiding van dit advies

De werkgroep Internationale betrekkingen vergaderde op 2 en 30 mei 2000 om dit advies voor te bereiden. De groep gebruikte ook de resultaten van het symposium *Ontwikkelingssamenwerking, leefmilieu en gender: welke synergieën ?* van 11 mei 2000.

4.3. Personen die meewerkten aan de voorbereiding van dit advies

Stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

- Prof. Han VERSCHURE (Katholieke Universiteit Leuven) – voorzitter van de werkgroep
- M. Marek POZNANSKI (Collectif Stratégies Alimentaires, CSA) – ondervoorzitter van de werkgroep

- Mme Laurence BAUDESSON (Fédération des Industries Chimiques de Belgique, Fedichem)
- Dhr. Ignace COUSSEMENT (Boerenbond)
- Dhr. Marc DE VESTELE (Verbond van Belgische Ondernemingen, VBO)
- M. Jean MAERTENS (Inter-Environnement Wallonie, IEW)
- Prof. Frank MAES (Universiteit Gent)
- Mme Edilma QUINTANA (Centre National de Coopération au Développement, CNCD)
- Mevr. Marleen RENDERS (Vlaams Overleg Duurzame Ontwikkeling, VODO)
- Dhr. Wendel TRIO (Oxfam-Wereldwinkels)
- Dhr. Bogdan VANDEN BERGHE (Broederlijk Delen)
- Mevr. Saar VAN HAUWERMEIREN (Bond Beter Leefmilieu)
- Mevr. Han VERLEYEN (Nationaal Centrum voor Ontwikkelingssamenwerking, NCOS)

Niet-stemgerechtigde leden en hun vertegenwoordigers

- Mme Myriam BACQUELAINE (représentante du Secrétaire d'Etat à la Coopération au Développement)
- Mme Marie-Carmen BEX (Services Fédéraux des Affaires Scientifiques, Techniques et Culturelles, SSTC)

Uitgenodigde experts

- Dhr. Eddy BOUTMANS (staatssecretaris voor Ontwikkelingssamenwerking)
- Dhr. Marcel POPPE (Vita Vitalis)

Personeel van het secretariaat

- Dhr. Jan DE SMEDT
- Dhr. Johan PAUWELS